

Referanser: BM 18/10, KM 6/11 pkt 8: Minitekstbok, NFG 16/11

Forenklet bruk av Tekstboken

Sammendrag

Kirkemøtet vedtok i sak KM06/11 ny Tekstbok for den norske kirke. I vedtaks punkt 8 heter det:

Kyrkjemøtet ber om at det blir utarbeidd ein minitekstbok med hovudtekstar for kyrkjeåret. Kyrkjemøtet ber om at dette arbeidet blir framskunda slik at ein rekk å handsame ein slik kanon i Kyrkjerådet etter reglane om forsøkssaker, innan ein ny tekstbok vert teke i bruk 1. søndag i advent 2011

Nemnd for Gudstjenesteliv (NFG) har behandlet saken. I sitt vedtak anbefaler de at dette gjøres ved en utvidet veiledningstekst om bruken av tekstboken. En slik veiledningstekst trenger ikke sendes på høring.

Motivasjonen bak Kirkemøtets vedtak er knyttet til at mange menigheter har sjeldent gudstjenester. I noen kirker er det gudstjeneste kun en gang i måneden. En rekke kirker har gudstjeneste enda sjeldnere. Dersom disse gudstjenestene lander på søndager med temaer som ligger nær hverandre vil Tekstrekkene ikke gi et bredt tekstgrunnlag for menighetens gudstjenestefeiring. For eksempel om gudstjenesteturnusen skulle være: Bots- og Bønnedag, Kristi Kongedag/Siste søndag i Kirkeåret og 2.juledag. De vedtatte bestemmelsene gir veiledning på at dersom det ikke er feiret gudstjeneste på 1.dagen så kan denne dagen feires på 2.dagen.

Den foreslåtte veiledningen skal hjelpe menighetene til å velge tekster fra Tekstboken for som sikrer at menigheten møter sentrale tekster og kirkeårstema i løpet av en periode på 3 år.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet slutter seg til prinsippene i vedtaket Nemnd for gudstjenesteliv har gjort om Forenklet bruk av Tekstboken (NFG sak 16/11)
2. Kirkerådet ber sekretariatet utarbeide veiledning for Forenklet bruk av Tekstboken i tråd med de prinsipper som fremgår i NFG's vedtak.
3. Saken oversendes Bispemøtet til orientering.

Saksorientering

Saken har sin bakgrunn i et vedtak Bispemøtet gjorde i 2010 om bruk av den nye Tekstboken i menigheter med få gudstjenester i året:

Bispemøtet ber Kirkerådet vurdere å lage en "minikanon" til bruk for menigheter med få gudstjenester (BM sak 18 /10).

Kirkemøtet 2011 fulgte opp denne saken med følgende vedtak:

Kyrkjemøtet ber om at det blir utarbeidd ein minitekstbok med hovudtekstar for kyrkjeåret. Kyrkjemøtet ber om at dette arbeidet blir framskunda slik at ein rekk å handsame ein slik kanon i Kyrkjerådet etter reglane om forsøkssaker, innan ein ny tekstbok vert teke i bruk 1. søndag i advent 2011(KM sak 6/11, punkt 8: Minitestbok).

Saken ble fulgt opp og behandlet i Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) 23.-24. august 2011.

NFG viser til følgende paragrafer i Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste som har relevans for saken:

Følgende bestemmelser er gjeldende i Den norske kirke:

I kirker hvor det ikke holdes høytidsgudstjeneste på 1. dager, kan høytidsgudstjenesten legges til 2. dag (§ 65)

Tekstlesningen skal hentes fra godkjent tekstbok for Den norske kirke. Evangelieteksten leses i hver hovedgudstjeneste (§ 28).

og

Prekenen holdes normalt over evangelieteksten eller annen prekentekest som er fastsatt av Kirkerådet. Fortellingsteksten kan benyttes i stedet for oppsatt prekentekest. I særskilte tilfeller kan liturgen velge en fritt valgt bibeltekst som prekentekest (§ 29).

Med tanke på fordelingen og planleggingen av gudstjenester i soknet, heter det:

Soknepresten leder arbeidet med å utarbeide års- og halvårsplaner i samarbeid med resten av staben. Planen skal legges fram for menighetsrådet for godkjenning (§ 65).

NFG sluttet seg til at det var behov for å gi nærmere retningslinjer for valg av tekster til bruk i menigheter med få gudstjenester i året. Disse retningslinjene bør ikke gi inntrykk av å være en alternativ tekstbok til den vedtatte Tekstboken, men angi noen hovedprinsipper og konkrete råd for en forenklet og relevant bruk av Tekstboken.

Hovedprinsippene for bruk av Tekstboken i menigheter med få gudstjenester kan sammenfattes og begrunnes slik:

1. Menigheter med få gudstjenester følger i all hovedsak den samme tekstrekke for det aktuelle kirkeår som kirken for øvrig følger, og veksler årlig mellom de tre rekkene som Tekstboken inneholder.

Begrunnelsen for dette prinsippet er:

- a) ønsket om å styrke fellesskapet med andre menigheter,
- b) hensynet til dem som går i gudstjeneste i andre kirker når det ikke er holdes gudstjeneste i egen menighet,
- c) hensynet til dem som lytter til radiogudstjeneste, leser kommentarer til søndagens tekst i aviser, tidsskrift med mer når det ikke holdes gudstjeneste i egen menighet og
- d) ønsket om å sikre at et bredt utvalg av bibeltekster kan lyde over en periode på 3 år også i menigheter med få gudstjenester årlig, slik intensjonen med Tekstboken har vært.

Dette prinsippet medfører at det *ikke* anbefales å vedta en egen, forkortet tekstrekke, sammensatt av tekster hentet fra alle de tre tekstrekkene. Prinsippet innebærer også at en motiveres til å se utvalget av tekster ikke bare innenfor ett år, men samlet sett innenfor en periode på 3 år og 6 år.

2. Når det ut fra Tekstboken skal velges tekster til menigheter med få gudstjenester i året, legges det vekt på - så langt det er mulig - å dekke, innenfor ett eller tre år, alle de sentrale kirkeårsperiodene.

Begrunnelsen for dette prinsippet er:

- a) å ivareta den nære sammenheng det er mellom Tekstboken og kirkeåret med sine hovedfaser. Hver kirkeårsperiode har gjerne sine karakteristiske bibeltekster, og bibeltekstene setter sitt preg på opplevelsen av kirkeåret. Slik gir de hjelp til å "leve i kirkeåret",
- b) ved å ta utgangspunkt i kirkeåret når en skal velge tekster, blir ikke tekstvalget så subjektivt og sårbart, men gir en tematisk fylde av trossannheter,
- c) det gir et fleksibelt system for tekstutvalg som egner seg like godt for menigheter med 4 og 14 og 24 gudstjenester i året og
- d) det stimulerer til å veksle fra år til år mellom hvilke søn- og helligdager som feires i en og samme menighet. En bør unngå at det i én menighet med få gudstjenester, hvert år blir feiret kun Bots- og bønnedag i høstmånedene, mens det i en annen menighet blir feiret kun Allehelgenssøndag.

I utvalget av tekster til den enkelte kirkeårsperiode la NFG særlig vekt på tekster som er "typiske" eller representative for den enkelte kirkeårsperiode (For adventstiden: 1.

søndag i advent, for åpenbaringstiden: 3. søndag i åpenbaringstiden). NFG viderefører også den innarbeidede praksis i de tre høytidene med å ha 1. dagens tekster og kirkeårspreg på 2. dagene, der det ikke holdes gudstjeneste 1. dag.

NFG behandlet saken på sitt møte 23,24/8-2011 (NFG 18/11). Ut fra sin faglige vurdering anbefaler NFG å følge opp Kirkemøtets vedtak om en minitextbok ved å utarbeide en veiledningstekst om Forenklet bruk av tekstbok

Sekretariatet mener at saken slik NFG anbefaler å håndtere den, ikke trenger å behandles etter regelverket for liturgiske forsøkssaker, slik Kirkemøtet forutsatte. NFGs vedtak har karakter av å inneholde prinsipper og konkrete retningslinjer til en forenklet og stedegen bruk av Tekstboken innenfor de vedtak som Kirkemøtet allerede har gjort om Tekstbok for Den norske kirke.

Med dette anses vedtaket fra Kirkemøtet (6/11) ivaretatt.

Sekretariatet anbefaler at det utarbeides veiledningstekst ut fra de prinsipper som NFG legger til grunn. Denne veiledningsteksten skal være tilgjengelig i forkant av 1.søndag i advent 2011.

NFG gjorde følgende vedtak i saken:

1. Vedtak i NFG, sak 18/11:

NFG ser behovet for særlige retningslinjer for bruken av Tekstboken i menigheter med få gudstjenester i året.

NFG anbefaler at også menigheter med få gudstjenester følger den treårige syklus med veksling mellom de tre tekstrekkene som gjelder for menigheter i Den norske kirke. Med den nye tekstboken er det ikke naturlig å bruke kun en av rekkene, eller blande rekkene innenfor samme kirkeår. Det er innenfor hver av tekstrekkene for et kirkeår en må gjøre et utvalg. På denne måten sikrer en fellesskapet med andre menigheter, og at en fylde av tekster blir lest i en periode på tre år. Også rekken med fortellingstekster kan være tjenlig å bruke, særlig i gudstjenester med mange barn og unge.

NFG har drøftet hva en kan forstå med ”minikanon”. En kunne sette opp et fast utvalg av hovedtekster fra tekstboken og på denne måten sikre at sentrale tekster og bibelske tema blir lest og forkynt over i kirker med få gudstjenester. Imidlertid vil det innebære en vesentlig forskjell om en menighet feirer 4 eller 14 gudstjenester årlig. For å ivareta disse forskjellene mener NFG at det vil være mer naturlig å anvende uttrykket ”forenklet bruk av Tekstboken” enn ordet ”minikanon”.

Det er en nær sammenheng mellom Tekstboken med sine tema – og kirkeåret. Tekstboken følger kirkeåret, som bygger på de sentrale Kristusbegivenhetene. NFG vil først og fremst legge vekt på at de sentrale kirkeårsperiodene kommer til syne også innenfor en forenklet bruk av Tekstboken. Det betyr at det bør holdes minst én gudstjeneste som dekker hver av kirkeårsperiodene og deres tematikk. Om dette ikke kan

skje innenfor ett kirkeår, kan det skje innenfor en treårsperiode. I kirker med få gudstjenester vil det derfor være tjenlig å variere hvilke kirkeårsdager som det holdes gudstjeneste i fra år til år. Dette bør sokneprest, stab og menighetsråd ta hensyn til når biskopen skal fastsette de forordnede gudstjenester for hvert enkelt sogn.

2. Retningslinjer for valg av tekster i kirkeårsperiodene

Med tanke på en forenklet bruk av Tekstboken, ordnes kirkeårsperiodene slik:

- A. Advent (1. – 4. søndag i advent). Tekstene på 1. søndag i advent er særlig sentrale her, og kan anvendes også på andre dager i adventstiden. Merkedagen lysmesse hører også med til adventstiden.
- B. Jul (julaften – Nyttårsdag/Jesu navnedag). Også 1. rekkes tekster på Kristi åpenbaringsdag hører med til juletiden. Juledagens tekster kan anvendes også 2. juledag i kirker hvor det ikke holdes gudstjeneste 1. dag.
- C. Åpenbaringstiden (Kristi åpenbaringsdag – 6. søndag i åpenbaringstiden, Såmannssøndag og Kristi forklarelsesdag). I tillegg til Såmannssøndagen er tekstene på 3. søndag i åpenbaringstiden særlig sentrale her, og kan anvendes også på andre dager i åpenbaringstiden.
- D. Fastetiden (Askeonsdag – påskeaften). Også Fastelavnssøndag peker tematisk mot faste og pasjon, og kan brukes på andre dager i fastetiden. Skjærtorsdags og langfredagsgudstjeneste bør kun holdes på disse kirkeårsdagene. Deler av tekstrekkene på disse to dagene kan imidlertid også anvendes på forutgående kirkeårsdager i fastetiden.
- E. Påsketiden (påskennatt - 6. søndag i påsketiden). I denne store festtiden i kirkeåret er det mange sentrale tekster som omhandler Jesu oppstandelse. Her følger en gjerne tekstene for den kirkeårsdag det holdes gudstjeneste på. Påskedagens tekster kan anvendes også på 2. juledag i kirker hvor det ikke holdes gudstjeneste 1. dag.
- F. Pinsetiden (Kristi himmelfartsdag – treenighetssøndag). Treenighetssøndag innleder treenighetstiden, men kan også ivareta pinsens tematikk. Her følger en gjerne tekstene for den kirkeårsdag det holdes gudstjeneste på. Pinsedagens tekster kan anvendes også på 2. pinsedag i kirker hvor det ikke holdes gudstjeneste 1. dag.
- G. Treenighetstiden (treenighetssøndag – Domssøndagen/Kristi kongedag). I denne kirkeårsperioden kan følgende søndager og tekster være særlig sentrale:
 - 6. søndag i treenighetstiden (sit) (Aposteldagen),
 - 12. søndag i treenighetstiden (Vingårdssøndagen),
 - merkedagen høsttakkefest
 - Etske tekster fra Bergprekenen eller fortellingen om den barmhjertige samaritan (22.sit, tredje rekke).
 - Bots-og bønnedagen eller Domssøndagen/Kristi kongedag

- Allehelgensdag.

I tillegg til disse dagene finnes det i tekstboken tekstrekker for merkedagene lysmesse, Samefolkets dag, 1. mai, 17. mai, Sankthansdagen, Olsok, Mikkelmesse, høsttakkefest - og for temadagene Minnedag, For skaperverket, For kristen enhet, For rettferdighet og fred og For forfulgte.

I tilslutning til disse, og i tillegg til disse dagene, er det viktig fortsatt å ivareta lokale tradisjoner for gudstjenester og å skape nye tradisjoner ut fra aktuelle behov. Også i kirker med få gudstjenester i året bør en ta hensyn til dette.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Forslaget til vedtak medfører ikke særlige utgifter for Kirkerådet og menighetene. Det vil medgå noe arbeidstid i sekretariatet for å skrive en ferdig veiledningstekst.

Kostnadene for å anskaffe disse trykte sidene til å sette inn i Gudstjenesteperm for Den norske kirke er minimale.

Saken krever heller ikke noen omfattende oppfølging.